

POMEN GLASBENE IMPROVIZACIJE V OSNOVNI ŠOLI

MAJA LEJKO

Univerza v Mariboru, Pedagoška fakulteta, Maribor, Slovenija
maja.lejko@student.um.si

V tem poglavju bo obravnavana glasbena improvizacija kot ključna oblika ustvarjalnosti, ki spodbuja otrokovo domišljijo. Glasbena improvizacija je opredeljena kot učna spretnost, ki jo z vadbo, intelektualnim napredkom in izkušnjami nadgrajujemo. Otrokom omogoča, da skozi glasbo izražajo svojo izvirnost in razvijajo ritmične, harmonske in melodične spretnosti. Poseben poudarek je na tem, da jo je smiselno vključiti že v zgodnji fazi izobraževanja, saj spodbuja aktivacijo kognitivnih procesov. V poglavju so zajete različne vrste improvizacije, kjer je pomembno izpostaviti, da se vokalna uporablja manj pogosto kot instrumentalna in ritmična. Učinkovita improvizacija vključuje svobodne in namenske glasbene odločitve v okviru določenih omejitev. Učiteljeva vloga je ključna pri spodbujanju notranje motivacije učencev, saj mora biti poudarek na učnem procesu, ne na končnem izdelku. Kljub pozitivnemu vplivu improvizacije jo učitelji pogosto premalokrat izvajajo. Tudi otroci lahko z enostavnimi vzorci in različnimi dejavnostmi dosežejo smiselno improvizacijo, kar prispeva k njihovemu celotnemu glasbenemu razvoju.

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.pef.3.2025.34](https://doi.org/10.18690/um.pef.3.2025.34)

ISBN
978-961-286-993-9

Ključne besede:
socialne spretnosti,
spretnosti petja,
glasbena improvizacija,
domišljija,
izvirnost

Univerzitetna založba
Univerze v Mariboru

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.pef.3.2025.34](https://doi.org/10.18690/um.pef.3.2025.34)

ISBN
978-961-286-993-9

Keywords:
social skills,
singing skills,
musical improvisation,
imagination,
originality

THE IMPORTANCE OF MUSICAL IMPROVISATION IN PRIMARY SCHOOL

MAJA LEJKO

University of Maribor, Faculty of Education, Maribor, Slovenia
maja.lejko@student.um.si

This chapter explores musical improvisation as a key form of creativity that stimulates children's imagination. Musical improvisation is defined as a learning skill that develops through practice, intellectual growth, and experience. It enables children to express their originality through music while enhancing rhythmic, harmonic, and melodic skills. Particular emphasis is placed on the importance of introducing improvisation at an early stage of education, as it activates cognitive processes. The chapter examines various types of improvisation, highlighting that vocal improvisation is used less frequently than instrumental and rhythmic improvisation. Effective improvisation involves making free yet purposeful musical choices within certain boundaries. The teacher's role is crucial in fostering students' intrinsic motivation, with the focus placed on the learning process rather than the final product. Despite its positive impact, improvisation remains underutilized in teaching practices. Children can achieve meaningful improvisation through simple patterns and diverse activities, contributing significantly to their overall musical development.

University of Maribor Press

1 Uvod

Glasbena improvizacija predstavlja pomemben vidik ustvarjalnosti, ki učencem omogoča, da skozi glasbo razvijajo svojo domišljijo, izražajo čustva in raziskujejo zvoke na edinstven način. Povezana je s spodbujanjem kognitivnih procesov, socialnih veščin in glasbene občutljivosti, kar jo postavlja v ospredje (Biasutti, 2017). Glasbena improvizacija ni prirojena veščina, ampak se razvija z učenjem, vadbo in izkušnjami (Koutsoupidou in Hargreaves, 2009). Njeno vključevanje v pouk glasbene umetnosti je ključnega pomena, saj omogoča razvoj učencevih ritmičnih in melodičnih spretnosti, hkrati pa spodbuja njegovo glasbeno rast (Kratus, 2015). Razvoj glasbene improvizacije ne prispeva le k razvoju socialnih spretnosti, ampak tudi k ustvarjalnosti učencev. V glasbeni vzgoji je za učitelje koristno razumevanje glasbene improvizacije, saj jim to omogoča oblikovanje ustvarjalnih in dinamičnih ur, hkrati pa ponuja ustvarjalno okolje za učence (Hickey, 2009).

2 Pomen glasbene improvizacije v osnovni šoli

Glasbena ustvarjalnost je povezana s človekovo domišljijo in njegovim notranjim duhom, ki je nezaveden in svoboden. Posebno obliko glasbene ustvarjalnosti predstavlja glasbena improvizacija, čigar namen je, da otrok s pomočjo lastnega glasu, gibanja ali različnih glasbil, na spontan način glasbeno ustvarja. Glasbena improvizacija ni spretnost, ki bi bila prirojena, ampak predstavlja učno spretnost, ki se z učenjem, intelektualnim razvojem, izkušnjami in vadbo izboljšuje na visoki ravni (Koutsoupidou in Hargreaves, 2009). Glasbena improvizacija predstavlja eno izmed formativnejših glasbenih praks, čigar namen je spodbujati ritmično, harmonsko, izrazno in melodično občutljivost učencev. Za učence je koristno učenje improvizacije na vseh ravneh, še posebej pa bi bilo koristno, če bi se uvajala glasbena improvizacija že na začetku glasbenega izobraževanja, saj se s pomočjo nje aktivira večje število kognitivnih procesov. Ta hkrati omogoča, da se kompleksne sposobnosti usklajujejo in vedno bolj krepijo (Biasutti, 2017).

2.1 Temeljni koncepti glasbene improvizacije

Glasbena improvizacija predstavlja izvajanje še nikoli slišane glasbe na ustvarjalen način. Lahko bi tudi rekli, da gre za izumljanje nove glasbe. Vključuje igranje na instrumente, spretnosti petja in ustvarjanje (Biasutti, 2017). Pri otrokovem glasbenem ustvarjanju glasbena improvizacija utrjuje izvirnost, glasbeno fleksibilnost

in sintakso (Koutsoupidou in Hargreaves, 2009). Obstaja več vrst glasbene improvizacije, a priljubljenost vseh ni enaka. Koutsoupidou (2005) je mnenja, da se v primerjavi z instrumentalnimi improvizacijskimi dejavnostmi, ki jih učitelji najpogosteje izvajajo, najmanj pogosto izvaja vokalna improvizacija.

Krevel in Žnidaršič (2024) sta ugotovili, da učitelji najredkeje vključujejo vokalno improvizacijo, nekoliko pogosteje ritmično improvizacijo, še manj melodično in najmanj instrumentalno improvizacijo. V otroštvu glasbeno-improvizacijske dejavnosti otrokom ponujajo priložnost za izražanje in raziskovanje ključnih dejavnosti s pomočjo glasbe. Glasbena improvizacija vključuje razvoj in krepitev socialnih spretnosti (Sawyer, 2011, v Biasutti, 2017). Njena izobraževalna vrednost je v spodbujanju glasbenika, da razvija zvočni dialog z drugimi izvajalci, razmišlja o ustvarjenem zvoku in raziskuje njegove lastnosti. Razvoj spretnosti glasbene improvizacije je odvisen od več dejavnikov, kot so samoučinkovitost, vztrajnost pri vadbi, motivacija in interakcija z okoljem (Biasutti, 2017). Improvizacije omogočajo, da izvajalec svobodno izbere ritme in višino tonov v obsegu določenih omejitev ter se po lastni izbiri odloči, da bo skladbo izvajal v molu. Vsaka improvizacija ima tri značilnosti, ne glede na njeno zahtevnost, in sicer svobodno sprejemanje ritmičnih in melodičnih odločitev znotraj določenih omejitev, brez namena ponovitve ali revizije in namenski zvoki. Glede na vse tri značilnosti lahko tudi otroci smiselno improvizirajo in namensko ustvarjajo glasbene zvoke (Kratus, 2015).

2.2 Vključevanje improvizacije v dnevne glasbene aktivnosti

Učitelj mora učencem zagotoviti enoten načrt razvijanja procesa pri načrtovanju dejavnosti. Krepiti mora učenčevo notranjo motivacijo za glasbene dosežke in njegov učni pristop ne sme biti osredotočen na izdelek, ampak mora biti v središču učni proces (Biasutti, 2015). Kljub številnim pozitivnim ugotovitvam o glasbeni improvizaciji sta Krevel in Žnidaršič (2024) ugotovili, da pri glasbenem pouku učitelji v osnovni šoli izvajajo dejavnosti improvizacije enkrat mesečno. V svojih improvizacijah otroci uporabljajo enostavne ponavljajoče se vzorce, kar nakazuje, da ne gre za naključne, ampak za namenske zvoke. Otroci lahko svoji glasbi postavijo omejitve v improvizaciji, kadar uporabljajo ritmične vzorce (Kratus, 2015). Poleg vadbe lestvic, akordov in splošnega teoretičnega znanja vključujejo najnovejši predlogi dejavnosti, ki so osredotočene na igranje po posluhu, razvoj slušnih spretnosti in zagotavljanje izvirnega okolja za učenje (Biasutti, 2015).

Glasbeno improvizacijo lahko vključimo v dnevne glasbene aktivnosti na način, da učitelj igra, učenec pa mora improvizirati ritmični »odgovor« na »vprašanje«. Učitelj uporabi način, da v štirih taktih zaigra, naloga učenca pa je, da v istem tempu zaigra »odgovor« enake dolžine. Pomembno je, da učenec igra brez prekrivanja ritma in takoj za učiteljem. Pri tem lahko uporabita igranje na tolkala ali lesene palice, lahko pa tudi ploskata. Glede na sposobnost učenca se razvija pot izdelka glasbene improvizacije (Hickey, 2009).

3 Zaključek

Glasbena improvizacija ima pomembno vlogo v osnovnošolskem glasbenem izobraževanju, saj spodbuja ustvarjalnost, kognitivni razvoj in socialne veščine učencev. Omogoča učinkovito glasbeno učenje, kjer se med sabo prepletajo različne glasbene spretnosti in ima vlogo v učenčevem celostnem razvoju. Kljub temu da je na splošno glasbena improvizacija premalo vključena v pouk, jo je zaradi učenčevega glasbenega razvoja treba vključiti takoj na začetku glasbenega izobraževanja. Prednosti obravnavane teme vključujejo svobodno izražanje učencev, krepitev njihove izvirnosti in samozavesti. Zato je ključnega pomena, da učitelji improvizacijo redno vključujejo v učne ure in je ne zanemarjajo.

Literatura

- Biasutti, M. (2015). Pedagogical applications of cognitive research on musical improvisation. *Frontiers in Psychology*, 6(614), 1–12. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2015.00614>
- Biasutti, M. (2017). Teaching Improvisation through Processes. Applications in Music Education and Implications for General Education. *Frontiers in Psychology*, 8(911), 1–8. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2017.00911>
- Hickey, M. (2009). Can improvisation be 'taught'? A call for free improvisation in our schools. *International journal of music education*, 27(4), 285–299. <https://doi.org/10.1177/0255761409345442>
- Koutsoupidou, T. (2015). Improvisation in the English primary music classroom: teachers' perceptions and practices. *Music Education Research*, 7(3), 363–381. <http://dx.doi.org/10.1080/14613800500324432>
- Koutsoupidou, T. in Hargreaves, D. J. (2009). An experimental study of the effects of improvisation on the development of children's creative thinking in music. *Psychology of Music*, 37(3), 251–278. <https://doi.org/10.1177/0305735608097246>
- Kratus, J. (2015). A Developmental Approach to Teaching Music Improvisation. *International Journal of Music Education*, 26(1), 27–38. <https://doi.org/10.1177/025576149502600103>
- Krevel, A. in Žnidaršič, J. (2024). The Frequency of Music Improvisation Activities in the Fourth and Fifth Grade of Primary School. *Center for Educational Policy Studies Journal*, 14, 1–21. <https://doi.org/10.26529/cepsj.1783>

